

SYTUACJA NA MIĘDZYNARODOWYM RYNKU ROLNICZYM

Opracowano wg Mothly Bulletin of Agricultural Economics nr 11 listopad 1958

Rok 1957/58 przyniósł zahamowanie wzrostu produkcji roślinnej na świecie wskutek złych warunków atmosferycznych oraz wysiłków niektórych państw w kierunku zmniejszenia produkcji. Jednak rok 1958/59 przynosi nawrót do ekspansji w dziedzinie zbóż zwłaszcza w trzech wielkich krajach: Stanach Zjednoczonych A. P., Związku Radzieckim i Chinach Ludowych. W Stanach Zjednoczonych zbiory pszenicy mają być większe o 19 mln ton niż w roku ubiegłym, a zbiory zbóż pastewnych o 10 mln. Produkcja pszenicy w Kanadzie zapewne nie wzrośnie. Spodziewane są dobre zbiory w krajach południowej Europy. Susza zmniejszyła wyniki zniw w Indiach o 7 i pół mln ton w porównaniu z rokiem ubiegłym. Bliski Wschód nawiedziła szarańcza i susza.

Wzrost produkcji zbóż w krajach eksporterskich wywołuje przewidywania, że nadwyżki nie sprzedane wzrosną w Stanach Zjednoczonych w połowie roku 1959 do 36 mln ton pszenicy, podczas gdy w połowie roku 1958 wynosiły tylko 24 mln. Pomimo pewnego zmniejszenia się zapasów zbóż w Kanadzie, rezerwy czterech wielkich eksporterów (Stany Zjednoczone, Kanada, Argentyna i Australia) wzrosną zapewne do 50 mln ton.

Wyjątkowo dobre zbiory olejnych w Północnej Ameryce i Zachodniej Afryce spowodują znaczny wzrost produkcji olejów na świecie.

Zbiory owoców były specjalnie wysokie w Europie. Produkcja cukru będzie zapewne również wyższa niż w roku ubiegłym, choć dane o zbiorach trzciny cukrowej są dopiero prowizoryczne.

Produkcja mleka w roku bieżącym będzie zapewne wyższa o 2% od roku ubiegłego, nadwyżka będzie przerobiona na masło, którego spożycie wzrosło wskutek obniżenia cen. Można oczeki-

wać mniejszej produkcji wołowiny, a wzrostu produkcji wieprzowiny — jest to jednak zwyżka przejściowa wobec tendencji w wielu krajach do ograniczenia produkcji trzody chlewnej. Produkcja drobiu i jaj może wywołać znaczne zwiększenie podaży na rynkach światowych.

Producenci bawełny w Stanach Zjednoczonych spodziewają się większych zbiorów o 10% niż w roku ubiegłym pomimo pewnej redukcji obszaru zasiewów. W innych krajach spodziewany jest natomiast wzrost tych obszarów. Po raz pierwszy od 10 lat zmniejszyła się liczba owiec w Australii.

Pewien wpływ na obroty międzynarodowe wywołał wzrost zakupów cukru i wołowiny przez Stany Zjednoczone, pomimo objawów kryzysu. Zmniejszenie jednak przywozu przez ten kraj papieru, masy drzewnej, jedwabiu i wełny przyczyniło się do zmniejszenia ogólnej wartości importu.

Ceny na rynku międzynarodowym rolniczym nie wykazywały znacznych wahań, zniżkowały tylko ceny bawełny, wełny i kawy. Po dużej zniżce cen na wołowinę i przetwory mleczarskie w roku ubiegłym, rok bieżący przyniósł zwyżkę tych cen, choć notowania cen masła nowozelandzkiego na giełdzie londyńskiej były jeszcze o 24% niższe niż przed zeszłoroczną zniżką. Zwyżkę zanotować można tylko w cenach kakao.

Wskaźniki poziomu cen artykułów rolniczych w styczniu 1958 roku w stosunku do stycznia 1956 wykazują tendencję zniżkową przede wszystkim w zakresie rolniczych artykułów nieżywnościowych. Podczas gdy wskaźnik cen żywności (w porównaniu z rokiem 1953) spadł w ciągu ostatnich dwóch lat z 94 na 93, to wskaźnik artykułów nieżywnościowych spadł ze 100 na 94. Jednocześnie wskaźniki cen artykułów

przemysłowych nabywanych przez rolnika wzrosły ze 102 na 107, wskazując na pogarszającą się sytuację rolnictwa na świecie. Pewne polepszenie się koniunktury w Stanach Zjednoczonych nie może wyrównać osłabienia tempa rozwoju gospodarczego w krajach Europy Zachodniej, wskutek czego nie należy się spodziewać znacniejszego wzrostu popytu na artykuły rolnicze na świecie. Niższe zbiory zboża chlebowego w Europie Zachodniej spowodują jednak zapewne zwiększony import twardej, wysokobiałkowej pszenicy do tych krajów.

Duży wpływ na międzynarodowy rynek rolniczy wywrze zapewne przedłużenie w Stanach Zjednoczonych ustawy upoważniającej rząd do dopłacania do dokonywania sprzedaży za walutę odbiorcy. Ustawa ta została przedłużona do końca 1959 roku i upoważniła rząd do wydatkowania na ten cel 2250 mln dolarów. Niezależnie od tego rząd Stanów Zjednoczonych został upoważniony do dopłat i dotacji dla produkcji niektórych artykułów rolniczych na sumę 800 mln dolarów. Pomimo to w publicznych wypowiedziach czynniki rządowe w Stanach Zjednoczonych stwierdzają, że w ciągu najbliższych 5 lat poziom zapasów będzie wciąż jeszcze znacznie wyższy od wszelkich normalnych lub pożądanych rozmiarów rezerw artykułów rolniczych.

W sierpniu nowa ustawa wprowadziła zmiany w systemie subwencjonowania rolników Stanów Zjednoczonych w zakresie bawełny, ryżu, kukurydzy oraz innych zbóż pastewnych i wełny. Ogólną tendencją tej ustawy jest zmniejszenie dotacji i pewne obniżenie cen na wymienione wyżej artykuły. Zaniechane

zostało w stosunku do kilku roślin ograniczanie obszarów uprawy, minister rolnictwa uzyskał większą swobodę w ustalaniu wysokości dopłat i do kierowania produkcji na rośliny uprawne o większym popycie. Ceny zbóż pastewnych zostały powiązane i uzależnione od cen kukurydzy. Można oczekiwać, że powierzchnia uprawy zostanie zmniejszona z powodu niższych cen, inni natomiast ekonomiści przewidują przeciwnie, że powierzchnie raczej wzrosną jako rezultat zniesienia ograniczeń rozmiaru uprawy. W roku ubiegłym przeszło 4 mln hektarów zostało wyłączonych z uprawy w zakresie głównych ziemiopłodów. Powierzchnia ta będzie częściowo wzięta z powrotem pod uprawę. Jednocześnie słyszy się wiele głosów, że bawełna będzie uprawiana na znacznie większych obszarach niż w roku ubiegłym.

Jak można się było spodziewać, po Stanach Zjednoczonych rzucających wielkie ilości produktów rolnych na rynki światowe po niższych cenach i za walutę odbiorcy — Kanada zmuszona była pójść tą samą drogą. Odrzucając projekt wprowadzenia wysokich dopłat do produkcji pszenicy, minister rolnictwa Kanady zapowiedział pomoc finansową rządowi przy wywozie pszenicy na „niehandlowe rynki”, wprowadzenie systemu ubezpieczeń zbiorów, finansowanie dostaw pasz dla rozwoju hodowli na preriiach kanadyjskich, ułatwienie kredytowania rolnictwa, specjalną pomoc dla drobnych gospodarstw oraz pomoc dla walki z erozją gleby.

K.